

Finansdepartementet
Stina Pettersson
103 33 Stockholm

Stockholm
2024-10-17

Vår referens
Patrick Krassén

Dnr
Fi2024/01273

Remissyttrande

Betänkandet *Förenkla och förbättra!* (SOU 2023:36)

Företagarna har beretts möjlighet att avge remissyttrande om det angivna betänkandet. Här följer våra synpunkter.

Förslaget sammanfattat

I betänkandet föreslås förändringar av skattereglerna för delägare av fåmansföretag, de så kallade 3:12-reglerna. Betänkandet har utarbetats av en utredningskommitté. Företagarna har representerats av en expert i utredningen. Våra huvudsakliga synpunkter redovisas i det särskilda yttrandet gemensamt med Svenskt Näringsliv, LRF och FAR som har bilagts betänkandet.

- Kommittén föreslår en ny modell för beräkning av gränsbeloppet för delägare i fåmansföretag. I den nya modellen ersätts dagens förenklingsregel och huvudregel med en gemensam regel som ska användas av samtliga delägare. I modellen införs ett grundbelopp och dagens löneuttagskrav och kapitalandelskrav ersätts med ett schabloniserat avdrag för egen lön, ett s.k. löneavdrag. Det innebär att samtliga delägare i fåmansföretag som anställer får möjlighet att tillgodoräkna sig löneunderlag i företaget, oavsett storleken på ägarandel eller eget löneuttag. Ett löneavdrag om åtta inkomstbasbelopp minskar dock utrymmet. Alla som har investerat mer än 100 000 kronor i företaget får tillgodoräkna sig en ränta på statslåneräntan plus nio procentenheter på den överskjutande investeringen i företaget vid beräkandet av gränsbeloppet. Räntan på sparade utdelningsutrymmen föreslås att slopas.

Det lönebaserade utrymmet utgör 50 procent av den del av löneunderlaget som fördelas på delägarens andelar i företaget och som överstiger löneavdraget på åtta inkomstbasbelopp. Det lönebaserade utrymmet fördelas med lika belopp på delägarens andelar i företaget. Avdraget på åtta inkomstbasbelopp syftar till att på ett schabloniserat sätt undanta delägarnas egna löner från företagets löneunderlag. Om två makar är delägare i samma företag ska det lönebaserade utrymmet beräknas gemensamt för makarnas andelar och därefter fördelas med lika belopp på makarnas andelar i företaget.

Kommittén föreslår också att effekterna av att slopa löneuttagskravet bör utvärderas.

Ett grundbelopp liknande det som finns i dagens förenklingsregel utgör ett golv för gränsbeloppet och uppgår till fyra inkomstbasbelopp per företag. Grundbeloppet ska fördelas på andelarna i företaget. Delägare som äger andelar i mer än ett företag ska fördela grundbeloppet mellan företagen om det totala beloppet annars skulle överstiga fyra inkomstbasbelopp. Fördelningen mellan företagen ska ske i proportion till ägd andel i respektive företag.

- Kommittén föreslår att den nuvarande dotterföretagsdefinitionen avskaffas till den del som avser aktiebolag. Detta innebär att bedömningen av om ett företag är ett dotterföretag i stället ska göras enligt civilrättsliga regler. Förslaget innebär att löneunderlaget även fortsättningsvis ska beräknas på grundval av ersättning som lämnats till arbetstagare i företaget och dess dotterföretag. Om ersättningen avser arbetstagare i ett dotterföretag som inte är helägt ska så stor del av ersättningen räknas med som motsvarar moderföretagets andel i dotterföretaget. Kommittén föreslår dock att dotterbolagsdefinitionen för handelsbolag och i utlandet delägarbeskattade juridiska personer ska finnas kvar eftersom det annars skulle vara oklart hur löneunderlaget i dessa ska fördelas. Kommittén föreslår också en regel som begränsar möjligheterna att beräkna löneunderlag på löner i vissa dotterföretag där det aktiekapital som moderföretaget innehar representerar en mindre del av det totala kapitalet i dotterföretaget. Om externa investerare tillfört kapital till dotterföretaget på annat sätt än genom aktier, till exempel genom aktieägartillskott eller genom andra delägarätter, och detta kapital överstiger aktiekapitalet och 25 miljoner kronor, får ersättningar till arbetstagare i det dotterföretaget inte räknas med vid beräkning av löneunderlaget. Vid den prövningen ska det bortses från sådana kapitaltillskott som lämnats av samtliga ägare i dotterföretaget i proportion till deras andel i dotterföretagets aktiekapital.
- Kommittén föreslår att det införs ett gemensamt takbelopp för tjänstebeskattning för kapitalvinster och utdelningar. Förslaget innebär att dagens två olika takbelopp slås ihop till ett gemensamt belopp. Enligt förslaget ska takbeloppet uppgå till 90 inkomstbasbelopp (vilket i dag gäller för utdelning) och avse både utdelningar och kapitalvinster som beskattats som tjänsteinkomster under beskattningsåret samt de två föregående beskattningsåren. Takbeloppet ska gälla utdelningar och kapitalvinster som betalas till delägaren och dennes närstående.
- Index- och kapitalunderlagsreglerna, som avser uppräkningsavgiften före 1990 respektive beräkning av värdet av andelarna vid utgången av beskattningsår 1993, föreslås slopas från och med den 1 januari 2026. Bestämmelserna får dock tillämpas för beskattningsår som avslutas före den 1 januari 2029.
- Kommittén föreslår att det införs ett snävare närståendebegrepp som ska gälla för 57 kap. inkomstskattelagen. Den föreslagna definitionen innebär att syskonkretsen inte ska betraktas som närstående. Om syskonkretsen utesluts ur närståendebegreppet får det bl.a. effekten att delägare inom syskonkretsen som inte själva är verksamma i betydande omfattning efter en karenstid inte längre kommer att anses ha kvalificerade andelar.
- Kommittén föreslår att dagens tidsgränser för karens och träda genomgående ska sänkas med ett år, till beskattningsåret och de fyra föregående eller efterföljande beskattningsåren. Framför allt har det betydelse för bedömningen av hur länge en andel ska anses kvalificerad efter att en andelsägare har slutat att vara verksam i betydande omfattning i företaget eller för bedömningen av bestämmelsen om samma eller likartad verksamhet.
- Kommittén föreslår att kravet på utomstående ägande i betydande omfattning bör preciseras i lagtexten. Detta krav bör uttryckligen anges uppgå till minst 30 procent.
- Kommittén har analyserat om bestämmelsen om samma eller likartad verksamhet kan förändras för att villkoren för små och medelstora företag ska förbättras, särskilt i fråga om deras möjlighet att växa, anställa och attrahera kapital. Kommittén anser dock inte att bestämmelserna om samma eller likartad verksamhet bör ändras.
- Kommittén föreslår att fåmansföretags skyldighet att lämna kontrolluppgifter ska utökas.

Företagarnas utgångspunkter

Inledningsvis vill Företagarna framhålla att skattereglerna för fåmansföretagare är av stor betydelse för incitamenten att bedriva ägarlett företagande i Sverige. Som framhålls i betänkandet är ett huvudmotiv till regelverket att det finns en skillnad i beskattning mellan löneinkomster och kapitalinkomster, och att det samtidigt är omöjligt att korrekt fastställa den korrekta skattebasen utan att undersöka omständigheterna för varje enskilt skattesubjekt, vilket inte låter sig göras. Regler av den aktuella typen behöver därför baseras på ett visst mått av schabloner.

Grunden till regelverket är att minska incitamenten för så kallad inkomstomvandling, vilket enligt betänkandet (s. 95) innebär att inkomster ”flyttas mellan skattebaser genom att de omklassificeras på ett sådant sätt att den totala skatten minimeras”. Ett visst mått av sådan inkomstomvandling har dock accepterats, och till och med främjats, genom reglernas utformning från i huvudsak den reform som genomfördes 2005. Denna reform hade till syfte att premiera risktagande, entreprenörskap, anställningar och ägarlett företagande. Av de cirka 1,1 miljoner nya anställda i näringslivet mellan 2003 och 2021 var närmare två tredjedelar i ägarledda företag. Tillsammans med andra reformer på skatteområdet har detta bidragit till ett mer dynamiskt och välfungerande företagsklimat i Sverige.

Det duala skattesystem som Sverige har haft sedan början av 1990-talet, med en progressiv beskattning av tjänsteinkomster och en proportionerlig beskattning (med olika skattesatser) av kapitalinkomster, är skälet till den ovan nämnda oron från lagstiftarens sida för inkomstomvandling. Ambitionen att ha ett skattesystem som präglas av neutralitet har medfört ett behov av särskilda regelverk med syfte att balansera de skatteklara som de negativa effekterna av höga marginalsatser på tjänsteinkomster innebär (utöver 3:12-reglerna även sådana regelverk som rörande expertskatt, personaloptioner, avdrag för köp av hushållsnära tjänster, med mera). I frånvaro av höga marginalsatser på högre löneinkomster och höga arbetsgivaravgifter skulle behovet av sådana regler vara mindre. Det föreliggande betänkandet är dock utformat med de befintliga skattesatserna som utgångspunkt.

Företagarna som organisation företräder omkring 60 000 företagare i en stor bredd av branscher, primärt småföretagare. Den stora majoriteten av Företagarnas medlemmar verkar i onoterade aktieföretag, varför utformningen av skattereglerna för fåmansföretagare är av stor betydelse för våra medlemmar.

Företagarna inser att utredningen har haft att balansera direktiv som är sinsemellan svårförenliga i delar: att föreslå förenklingar av regelverket som inte innebär försämringar för de berörda, att föreslå förbättringar som inte innebär väsentliga ökade krångligheter, och samtidigt inte ”öppna upp för sådan inkomstomvandling som reglerna är avsedda att förhindra” (dir. 2023:10). Den sistnämnda formuleringen är särskilt svår att tolka, då det inte finns någon tydligt formulerad gräns vid vilken inkomstomvandling övergår från att vara sådan som är godtagbar ur lagstiftarens och regeringens perspektiv, till att vara sådan som reglerna är avsedda att förhindra.

Utgångspunkten för Företagarnas remissyttranden är därför det ovan nämnda särskilda yttrande till utredningen som lämnats av företrädarna för oss, FAR, Svenskt Näringsliv och LRF. I detta anges att vi anser att de förslag som kommittén lämnar i betänkandet, betraktade som en helhet, utgör förenklings- och förbättringsåtgärder av regelverket som är mycket välkomna.

Nedan anges Företagarnas inställning till de konkreta förslagen mer i detalj.

Företagarnas inställning

1. Ny modell för beräkning av gränsbeloppet

Företagarna välkomnar att modellen förenklas, i synnerhet slopandet av de absoluta kraven (löneuttags- och kapitalandelskraven). Vidare ser Företagarna det som positivt att alla delägare i företag som anställer ges ett utdelningsutrymme genom det så kallade grundbeloppet, som får ses som en ny version av dagens förenklingsregel, och att detta höjs till fyra inkomstbasbelopp. Man kan överväga om en högre nivå hade inneburit än större förenklingsvinster, men fyra inkomstbasbelopp är en välkommen höjning.

Vi är dock tveksamma till förslaget om att minska löneunderlaget med åtta inkomstbasbelopp. Som anges i betänkandets konsekvensanalys kommer en relativt stor grupp delägare att få en sämre skattesituation än i dagsläget med detta förslag. I synnerhet gäller detta delägare i företag där delägarnas egna löner utgör en betydande del av löneunderlaget. I betänkandet förs ett resonemang om att detta egna löneuttag inte återspeglar det risktagande som reformen 2005 var avsett att främja. Det är dock inte hela bilden. Många fåmansföretagare som har planerat sin och sitt företags ekonomi utifrån de befintliga reglerna kommer att riskera att uppleva detta som en omotiverad försämring. Så som huvudregeln är utformad i dag tar många fåmansföretagare, i synnerhet i mikroföretag, ut egen lön utifrån löneuttagskravet och har det egna löneuttaget som löneunderlag. Det framgår av betänkandets konsekvensutredning (s. 577-578) att 99,5 procent av delägare som i dag har lönebaserat utrymme och som skulle inte skulle ha det med den nya modellen är verksamma i fåmansföretag med färre än tio delägare, och 96 procent i företag med färre än fem delägare. Med ett löneavdrag om åtta inkomstbasbelopp skulle också antalet delägare som skulle ha lönebaserat utrymme minska mest i de minsta företagen, med färre än fem anställda.

Kommittén konstaterar att försämringen skulle bli mindre för delägare i de minsta företagen med ett löneavdrag på sex inkomstbasbelopp i stället för åtta. Ett betydande antal av de minsta fåmansföretagarna kommer att uppleva att den föreslagna modellen utgör en försämring, stick i stäv med direktiven och vad som har betonats av regeringen. Vi anser inte att ett lägre löneavdrag heller medför risk för illegitim inkomstomvandling. Företagarna förordar att löneavdraget inte bör vara högre än sex inkomstbasbelopp i den nya modellen.

Företagarna välkomnar grundbeloppet om fyra inkomstbasbelopp. Det motsvarar en sådan höjning av dagens tak i förenklingsregeln som Företagarna har efterlyst sedan tidigare. Dock anser Företagarna att i det fall delägaren äger andelar i fler än ett fåmansföretag, bör delägaren kunna få välja från vilket bolag grundbeloppet ska beräknas. Om en automatisk uträkning sker utifrån ägarandelar för att förenkla beräkningen av grundbeloppet på delägarens deklaraionsblankett, finns risk att beräkningen blir felaktig om personen i fråga har kvalificerade andelar i ett bolag och okvalificerade andelar i ett annat, då det inte är givet att dessa uppgifter föreligger i förväg.

Vad gäller förslaget om beräkning av den del av gränsbeloppet som har sin grund i omkostnadsbeloppet och den föreslagna uppräkningsen, har Företagarna inga synpunkter.

När det gäller förslaget om att slopa uppräkningsräntan för sparade gränsbelopp, ser Företagarna det som en tämligen modest förenkling, då detta beräkningsmoment redan i dag är i hög grad automatiserat och inte innebär någon särdeles betungande pålaga på delägare. För vissa fåmansföretagare innebär förslaget en påtaglig försämring, genom att den inflationskompensation för utdelningsutrymme som uppräkningsen innebär försvinner. Vi ser således att detta förslag innebär mer försämring än det innebär förenkling.

2. Ny dotterföretagsdefinition

Företagarna har inga invändningar mot förslaget att ändra definitionen av dotterföretag enligt utredningens förslag. Dock finns det invändningar som kan göras mot förslaget om att begränsa möjligheten att tillgodoräkna ersättningar till anställda i dotterföretag vid beräkningen av löneunderlaget. Den skarpa gränsen om 25 miljoner kronor i tillskott skulle ha stora effekter för delägare i företag som hamnar över denna gräns. Regeringen bör överväga hur detta förslag kan modifieras för att undvika kraftiga marginaleffekter.

3. Gemensamt takbelopp

Företagarna välkomnar förslaget och har inga ändringsförslag.

4. Avskaffande av index- och kapitalunderlagsregeln

Kommitténs förslag i denna del innebär en förenkling av regelverket. För de berörda delägarna kan förslaget innebära en försämring jämfört med dagens regler. Eftersom antalet delägare som tillämpas reglerna minskar över tid, men ett relativt stort antal fortfarande berörs, finns det skäl att överväga om övergångsperioden bör vara längre än den föreslagna.

5. Förändring av närståendebegreppet

Företagarna tillstyrker förslaget.

6. Förkortad karens- och trädaperiod

Företagarna välkomnar och tillstyrker förkortandet av tiden en andel ska anses vara kvalificerad när delägaren eller en närstående under beskattningstiden är verksam i betydande omfattning i företaget eller ett företag som bedriver samma eller likartad verksamhet till de fyra föregående beskattningsåren. Förändringen bedöms kunna bland annat underlätta ägar- och generationsskifte av fåmansföretag. Dock hade Företagarna hellre sett en ännu kortare tid, gärna de tre senaste beskattningsåren, för att förenkla mer.

7. Kodifiering av utomståenderegeln

Företagarna välkomnar förtydligandet, som innebär ökad rättssäkerhet och förutsebarhet.

8. Förändring av kriteriet *samma eller likartad verksamhet*

Så som framförs i det särskilda yttrandet, hade Företagarna velat se en mer ingående analys av hur detta centrala rekvisit hade kunnat förändras för att minska osäkerheten i tolkningen av regelverkets betydelse. Då detta inte lät sig göras inom ramen för utredningens arbete i sådan utsträckning att det ledde till förslag om ändring, anser Företagarna att regeringen i det fortsatta arbetet bör överväga hur förutsättningarna för ägarledda företag att växa, anställa och attrahera kapital kan förbättras.

9. Utökad skyldighet att lämna kontrolluppgift

Företagarna anser att förslaget att fåmansföretag årligen ska lämna kontrolluppgift avseende fysiska personer och dödsbon vad gäller antalet andelar som den fysiska personen eller dödsboet äger vid beskattningsårets ingång, hur stor del av det totala antalet andelar i företaget som den fysiska personen eller dödsboet äger vid beskattningsårets ingång, och förändringar av den enskildes eller dödsboets andelsinnehav under beskattningsåret kommer att innebära en ökad regelbörda för fåmansföretagare.

Det föreslås också att den som innehar andelar som är kvalificerade enligt bestämmelserna i 57 kap. inkomstskattelagen årligen i sin inkomstdeklaration ska lämna de uppgifter som Skatteverket behöver för att kunna tillämpa bestämmelserna om utdelning och kapitalvinst på kvalificerade andelar i 57 kap. inkomstskattelagen. Även detta förslag innebär en ökad regelbörda.

De nya kraven på uppgiftslämnande väcker också frågan om påförande av skattetillägg vid lämnande av oriktig uppgift. Då skattetillägg påförs närmast automatiskt vid lämnande av oriktiga uppgifter, och i synnerhet då bestämmelsen är ny, riskerar det att leda till påtagliga ekonomiska effekter för fåmansföretagare som lämnar uppgifter som Skatteverket anser vara oriktiga.

Företagarna avstyrker därför förslaget.

Patrick Krassén
Skattepolitisk expert
Företagarna

Pernilla Norlin
Samhällspolitisk chef
Företagarna